

RADU VANCU:

Profesorii sunt în afara fenomenului literar contemporan

M-am blocat și nu știu cu ce să încep interviul. Cred că simplu: ți-a plăcut la Chișinău? Eu de obicei fac asociații cu orașe, călătorii, oameni. Cu ce asociezi Chișinăul?

Bineînțeles, prima asociere o fac cu oamenii care m-au invitat – adică Moni Stănilă și Alexandru Vakulovski, care și-au dovedit, pe lângă talentul literar recunoscut, și pe acela de gazde ideale. Însă Chișinăul are acum drept corelativ obiectiv și galben-roșul incredibil de intens al arborilor de pe frumoasele străzi centrale, și localurile cu tonomate (inexistente în Sibiu), și grupul reconfortant de numeros de tineri scriitori de la atelierul de proză al lui Dumitru Crudu. E, cum se vede, un oraș în care natura și livrescul sunt coextensive.

E interesant că acum se scrie multă poezie bună în România. Pe care dintre poeții români tineri i-ai cunoscut mai întâi, de la 2000 încoace? Și care este poetul preferat al lui Radu Vancu?

Cred că nu mă înșel dacă spun că primul poet douămiist pe care l-am cunoscut e Ștefan Manasia, minunatul gnostic de la Cluj. (Eretic ca toți gnosticii.) Dar imediat după aceea i-am cunoscut cam pe toți, un privilegiu pentru care nu pot să fiu decât recunoscător. Chiar dacă bietele mele încercări literare nu vor însemna până la

urmă nimic, pot spune liniștit că a meritat să ratez totul, pentru că grație acestei ratări am avut șansa prieteniei cu un poet și un om precum Claudiu Komartin. Sau Marin Mălaicu-Hondrari. Sau Dan Coman. Și lista s-ar putea întinde destul de mult. Cât despre poetul meu preferat, e greu de ales. Numai dintre tineri sunt vreo zece pe care-i citesc galben de invidie. Dacă e să mă limitez la români, cei doi pe care-i admir cel mai mult sunt Eminescu și Mircea Ivănescu.

Ce părere ai despre literatura tinerilor din Republica Moldova? Adică, care s-a scris în ultimii 10 ani și se scrie chiar acum. Ai ținut un atelier de scriere creativă la Chișinău, în cadrul cenaclului coordonat de Dumitru Crudu, ce crezi despre prozele scrise acolo?

Am scris deja asta undeva, și am spus-o și la Chișinău – literatura română are o însemnată datorie de recunoștință față de cea basarabeană; tinerii furioși de după 2000 (frații Vakulovski și Dumitru Crudu, în primul rând) au normalizat limbajul literar, l-au curățat de falsele prejudecăți și pudori, dând oricărui cuvânt drept de existență în limbajul literar – adică, am putea spune, democratizând limbajul poetic. Desigur, fenomenul începuse deja cu avangarda românească interbelică, dar răutatea vremurilor

istorice îl oprise. Acum, acesta e deja un bun câștigat, iar lucrul se datorează în bună măsură tinerilor scriitori basa. Iar ce se întâmplă la atelierul de proză al lui Dumitru Crudu îmi dă încredere că nu se va opri aici. La exercițiul propus de mine, optsprezece oameni, dacă am numărat eu bine, au scris pe loc proze, deseori bune și uneori foarte bune – ceea ce e o performanță în sine. Care trebuie capitalizată printr succesele literare ale lui Dumitru, alături de cărțile lui în sine.

Ești profesor la universitate. Nu te temi să ajungi cumva să scrii literatură academică, instituționalizată? Pentru că există un fel de atitudine prezentă la mai mulți oameni că dacă predai la universitate, riști să te închizi într-un mediu academic foarte confortabil și cumva închis în propriul sistem.

Nu, sigur că nu mă tem de asta; în România poate părea astfel, dar în Statele Unite, de pildă, e o practică relativ curentă, aproape toți poeții importanți erau și profesori la universitate. Iar asta n-a dăunat literaturii lor, ba chiar dimpotrivă, cum o dovedește simpla răsfoire a unei antologii bune de poezie americană (a lui Ellmann și O'Clair, de pildă). Sigur, la noi poetul nu învață studenții să scrie poezie, așa cum se întâmplă cu norocoșii din State, ci e sufocat de birocrăția univer-

sitară; dar chiar și așa, are două avantaje: pe de o parte, îi rămâne destul timp pentru propriul scris, pe de alta, îi poate cunoaște pe tinerii scriitori aspiranți. În ce mă privește, am norocul de a-i urmări îndeaproape pe cei câțiva studenți care compun Cenaclul „Zona nouă” – Ana Donțu, Irina Brumă, Anatol Grosu, Vlad Pojoga, Marina Palii, Krista Szocs, Andrei Șerban, Adrian Virgil, Alexandru Marinovici, Cosmin Popescu, Ioan Șerb și alții. Câțiva dintre ei vor ajunge scriitori remarcabili. (Iar patru dintre ei sunt basarabeni – poate că unii vor întruchipa viitorul destin comun al literaturii de-a stânga și de-a dreapta Prutului.)

Mulți dintre profesorii de română pe care îi cunosc sunt cumva în afara literaturii actuale. Ori nu o citesc și nu au nici cea mai vagă idee, ori o neagă cu desăvârșire și rămân la aceleași texte de Druță și Vieru. La liceu, din literatura română postmodernă, îl studiem la sfârșitul anului doar pe Mircea Cărtărescu. Deja majoritatea textelor învățate la orele de română trezesc elevilor repulsie. Ai accepta să fie introduse textele tale în manuale?

Ai dreptate, profesorii sunt în afara fenomenului literar contemporan. Mă tem că nu numai profesorii de liceu, dar și destui dintre cei de la facultățile de litere. În Sibiu, situația începe să se schimbe în bine, dacă e să ne luăm după faptul că două poete tinere precum Rita Chirian și Teodora Coman sunt profesoare la școlile de aici. Dar, per ansamblu, clasa profesorală nu are idee despre literatura nouă. Am rămas eu însumi interzis când o profesoară de liceu se indigna de introducerea în manual a unui tinerel precum... Mircea Horia Simionescu (marele prozator avea deja peste 80 de ani). După cum se vede, reforma manualelor nu e totul – e nevoie și de o reformare reală a corpului didactic. În manualele

Humanitas sunt destui scriitori noi, tratați cum se cuvine. Însă profesoria conservatoare le ocolește și folosește tot manualele pe stil vechi. E nevoie de o nouă generație de profesori, adică, mai direct spus, e nevoie ca voi să deveniți profesori pentru ca asta să se schimbe. Și da, aș accepta ca un text de-al meu să fie în manual, cu condiția ca voi să fiți profesorii care să-l predea. Altfel, n-ar avea nicio importanță.

Știi că l-ai tradus pe John Berryman. Ce anume te-a atras în „Dream Songs”?

E greu să răspund scurt la întrebarea asta. Berryman e unul dintre poeții care au reușit o performanță rarisimă: poemele lui au o gravitație atât de uriașă, încât absorb în ele întreaga existență a autorului lor. Intră în ele totul, de la faptele de viață la cele de lectură ale lui Berryman. De la euforii (bahice sau erotice) la disforii (asemenea), de la episoadele de spitalizare la cele privind călătoriile lui în Irlanda, de la uriașele lui vinovății la pasaje de neașteptate purități morale – pentru Berryman, nimic nu-i îndeajuns de neimportant ca să nu se prefacă în poezie. Și totul filtrat prin teribila și abstrusa lui erudiție, bibliografia interioară a unui om care a citit practic tot ce contează și încă ceva pe deasupra. Unde mai pui tehnica desăvârșită – toate cele 385 de *Cântece-vis* sunt compuse din trei sextine, în care cel mai adesea versurile 1-2 și 4-5 sunt pentametri, iar versurile 3 și 6 trimetri. Mai pe scurt, *Cântecele-vis* sunt o epopee a unei umanități totale și concrete, fără rest – o epopee biografică.

Zi-mi câteva titluri de cărți pe care nu se poate să nu le citești dacă vrei să scrii bine.

Nu există o listă ideală, un soi de rețetar; esențial nu e ce și cât citești, ci cum. Unii, precum Pound, Berryman, Mircea Ivănescu, citiseră practic totul; alții citesc extrem de selectiv – Faulkner (ca să nu rămânem numai la poeți

– deși proza lui Faulkner e poezie extraordinară), de exemplu, citea la nesfârșit Biblia și pe Shakespeare. Esențial e să-ți găsești autorii pe care să-i poți reciti constant; dacă ai noroc, îi vei găsi repede, ca Faulkner, dacă nu, va trebui să parcurgi toată literatura lumii, ca ceilalți. (Deși nici asta nu-i tocmai un ghinion, nu?) Ca să spun totuși câteva titluri, o să spun că au însemnat enorm pentru mine, pe la 17 ani, *Nostalgia* lui Cărtărescu, *Ieudul fără ieșire* al lui Ioan Es. Pop și *Arta Popescu* a lui Cristian Popescu.

Și ultima întrebare. Citeam undeva la Bukowski despre faptul că alcoolicii sunt mai reali, mai cu picioarele pe pământ decât consumatorii de droguri, care de obicei sunt high. Dacă vorbim despre ambele, ar putea aceste „tratamente” să fie condiții „favorabile” pentru scris (ca atmosferă)? Ar fi atunci textele mai bune?

Nu cunosc experiența altui drog în afară de alcool – și pot spune (am spus-o deja, în *Monstrul fericit*) că lumea îmi părea reală numai atunci când beam, deci Bukowski are pe undeva dreptate. Însă ce știu sigur e că nimic din ce scriam în stare de transport etilic nu era bun; alcoolul nu te face un scriitor mai bun, și bănuiesc că nici drogul. Îți poate oferi, e drept, material pentru scris, ca orice experiență importantă, dar nu te poate învăța să scrii mai bine. Pentru asta, tot scriitorii sunt cei mai buni maeștri. Venedikt Erofeev, ca să-i iasă așa cum a ieșit *Moscova – Petușki*, a frecventat la fel de asiduu crâșma și biblioteca. E sinucigaș pentru un scriitor să frecventeze numai una dintre ele; dacă merge numai în crâșmă, va ajunge un simplu bețiv, dacă merge numai în bibliotecă, un simplu academist.

Mulțumesc mult și te mai așteptăm la Chișinău!

Interviu realizat de
Carolina Vozian